

слухових уявлень та активізацією музичного мислення показала значні відмінності якісних та кількісних показників у контрольній та експериментальній групах.

У висновках доцільно зазначити, що проведення контрольного письмового опитування та анкетування студентів, за програмою констатувального експерименту показало, що студенти, у ході перевірки першого етапу формувального експерименту в експериментальній групі, більш свідомо відносяться до вокально-хорових дисциплін, прагнучи збагачувати арсенал знань та підвищують рівень музичної ерудиції під час навчання для подальшого професійного становлення. Тоді як рівень інформаційно-пізнавальної спрямованості студентів контрольної групи більш розгалужений, а саме: не відповідає спрямованості до набуття знань та умінь, що впливає на професійне становлення студентів подальшого для використання їх у майбутній педагогічній діяльності.

Література

1. Психологические тесты для профессионалов / авт. и сост. Н.Ф.Гребень. – Минск: Современ. школа, 2007. – 496 с.
2. Рейтинговая технология контроля и оценки знаний студентов по педагогике: учеб.-методич. пособ. для студ. и преподав. / под. ред. проф. В.П.Симонова. – М.: Международная пед. академия, 2001. – 73 с.

Zhu Zhen. Motivational-organizational stage of formation of auditory representations of students of faculties of arts of pedagogical universities.

The article reveals the motivational and organizational stage of the formation of auditory representations of students of the faculties of the arts of pedagogical universities. The basic conceptual provisions of the methodology of the formative research are determined. The step-by-step and consistent pedagogical work of this direction was developed, namely: the first stage is motivational and organizational; the second stage is technologically productive; the third stage is value-self-regulating; the fourth stage is conscious-creative. At each stage, a system of methods that contribute to the formation of auditory representations of future teachers of musical art is developed.

The pilot written survey and the questionnaire of students, according to the program of the confirmatory experiment, showed that during the examination of the first stage of the molding experiment in the experimental group, students more consciously relate to vocal and choral disciplines, seeking to enrich the arsenal of knowledge and increase the level of musical erudition during the study for further professional formation. Whereas the level of informational and cognitive orientation of the students of the control group is more ramified, namely: it does not correspond to the orientation towards acquiring knowledge and skills that influences the professional formation of students further for their use in future pedagogical activities.

Keywords: *formation of auditory representations, future teachers of musical art, pedagogical experiment, motivational and organizational stage.*

УДК 378.78.05

Ян Цзюнь

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуті особливості формування інформаційної культури студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Розкрито значення поняття інформологічної культури, рівень якої передбачає суттєву модифікацію інформаційних потоків, корелює з новими напрямками сучасної гуманітарної науки, до яких належить і музична педагогіка з її дидактичними освітньо-виховними технологіями. Виокремлено компетентнісну складову інформаційної культури студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Узагальнено специфічні особливості формування інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: формування інформаційної культури, майбутні вчителі музичного мистецтва, компетентнісна складова, інформологічна культура.

У сучасних умовах реформування національної освітньої системи перед педагогікою мистецтва поставлені завдання щодо духовно-культурного розвитку молодого покоління. З цієї позиції формування інформаційної культури студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів є важливим завданням сьогодення. Адже ситуації, що складаються у суспільстві, завдяки Інтернету, зумовлюють передбачення щодо його некерованості ззовні, хаотичності розвитку. Засобами Інтернету здійснюється перехід від автоматичного, безсвідомого до усвідомленого, вербального сприймання інформації.

Мета статті полягає в розкритті питань формування інформаційної культури студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, їх підготовки до самостійної роботи у широкому колі інформаційного простору.

Сутність художньо-інформаційної культури майбутніх учителів музики полягає в тому, що вона формується як цілісний професійний феномен, що забезпечує успішність навчальної діяльності студентів у художньо-освітньому процесі; що вона зачіпляє всі сфери навчальної діяльності й художньо-педагогічного процесу в цілому. Адже, комп'ютер, передбачаючи роботу з текстом, реанімує, на відміну від телебачення, орієнтованого на зоровий образ, друкований текст і сприяє, загалом, формуванню уміння читати на фоні різкого зниження рівня грамотності у загальнонавчальному варіанті.

Сприяючи підвищенню грамотності, надаючи можливість долучатися до високоінтелектуальної комунікації, програмна оболонка комп'ютера докорінно змінює спосіб побудови текстового простору – на зміну одновимірному тексту приходять багатовимірний електронний гіпертекст. Саме ця якісна трансформація самої природи тексту вказує на входження в постгуттенбергову еру – текст більше не може сприйматися виключно як лінійно вибудована, певним чином цілеспрямована структура, тобто інформаційні технології, модифікуючи принципи Гуттенберга, стають втіленням індустріального світовідчуття [9, 124].

Вся складність організації гіпертекстового віртуального простору, його багатовимірність, раціональність і актуальність набувають смислу і забезпечують ефективне використання інформації лише за умови абсолютної семіотичної осмисленості її змісту. Йдеться про розуміння задіяних у комунікації символічних систем і правил їх функціонування, а також принципів комунікативної взаємодії, що дозволяють виразити деяку зовнішню, за відношенням до самих учасників, інформацію, внутрішній емоційний стан, а також статусні ролі, в яких вони перебувають відносно один одного. Інформологічна культура, рівень якої передбачає суттєву модифікацію інформаційних потоків, корелює з новими напрямками сучасної гуманітарної науки, до яких належить і педагогіка з її дидактичними освітніми та виховними технологіями.

Американський філософ М.Маклюен у своїй праці «Галактика Гуттенберга» показує, що розвиток і економічної, і соціально-політичної інфраструктури індустріального суспільства був би неможливим без кардинальної зміни комунікативних стратегій на певних етапах його соціального розвитку, і, зокрема, без появи друкарського пресу Гуттенберга у XV ст. Саме так відбулося становлення «галактики Гуттенберга» – універсууму, в якому друкарський станок став формуючим фактором культури індустріального суспільства (Mc Luhan Marshal. The Guttenburg Galaxy. Toronto: University of Toronto Press, 1962).

На думку Х.Гадамера, у генезі ключових понять педагогіки в історико-культурному контексті тип культури одночасно детермінує не лише певний тип людини (тип особистості), але й шляхи його досягнення, що втілюються у певних принципах освіти і виховання. Освіта найтісніше «пов'язана з поняттям культури і означає в кінцевому результаті специфічний людський спосіб перетворення природних задатків і можливостей» [1, 45].

Динаміка взаємовідношення культури і людини виявляється в тому, що в різні періоди життя людина сприймає більш актуальні різні пласти культури: її сенситивну,

аксіологічну і технологічну складові. Оскільки культура уособлює високий виховний та освітній потенціал, є потужним фактором розвитку людини, її соціалізації та індивідуалізації, оскільки людина стає не лише творцем культури, але й водночас її творінням. Вона – і значущий суб'єкт культури, і її об'єкт та продукт. Людина включена не лише в пануючу, традиційну культуру, але і в молодіжну, групову та інші субкультури [4, 287]. Історично склалося так, що феномен культури завжди відображав процеси, пов'язані із вихованням, просвітництвом, становленням і розвитком особистості. Без освіти і виховання, без активної передачі новим поколінням нових досягнень людської культури рух історії був би неможливим. Розвиток культури і освіти – процеси, які здійснюються переважно паралельно, синхронно і є взаємопов'язаними. Тому, як зауважував С.Гессен, «зрозуміти систему освіти даного суспільства – означає зрозуміти лад його життя», а про освіту у справжньому розумінні слова можна говорити лише там, де є культура [2, 111].

На думку О.Леонтьєва, «зв'язок між історичним прогресом і прогресом виховання є до такого рівня тісним, що за загальним рівнем історичного розвитку суспільства ми безпомилково можемо визначити рівень розвитку виховання, і навпаки: за рівнем розвитку виховання – про загальний рівень економічного і культурного розвитку суспільства» [7,129].

Отже, освіта є відображенням культури певної епохи. Водночас наявна система освіти багато в чому вибудована на культурних домінантах минулого – раціональному погляді на світ, інтелектуалізмі, утилітарності. Пошуки моделі освіти, адекватної сучасному типові культури і відповідно новому етапові розвитку цивілізації, складає найактуальнішу проблему сучасної педагогіки. Основоположні протиріччя невідповідності освіти культурі мають глибоке коріння. У педагогіці таке протиріччя виявляється в тому, що гуманітарна за своєю природою освіта (незалежно від рівня і профілю) до цього часу досліджується, проектується і реалізується переважно на основі природничо-наукових уявлень.

Водночас нові соціокультурні обставини висувають вже нові вимоги, прописуючи здійснення виховання і освіти в просторі культури гуманітарними методами і засобами, визначаючи такі перспективні вектори розвитку, як інтеграція і діалог, особистісно-орієнтований та ціннісно-смісловий підходи, повернення до духовних основ буття і культуротворчої діяльності та інші гуманістичні принципи.

Вивчення зазначених взаємопов'язаних аспектів порушеної проблеми стає продуктивним, якщо дотримуватися позиції, згідно з якою пізнання внутрішніх джерел, зв'язків, механізмів розвитку, сутності і смислу педагогічних явищ у контексті культури забезпечується і збагачується за рахунок більш глибокого рівня розуміння їх зовнішніх феноменальних виявів у взаємодії, зв'язках і взаємних зумовленостях; якщо при цьому характеристика тотожності освітніх і культурних проблем у контексті ізоморфізму будуть здійснюватися на рівні таких категорій, як сутність, генезис, еволюція, зміст тощо. Аналізуючи історико-логічні, причинно-наслідкові, структурно-системні, процесуально-функціональні, змістовно-цілісні та інші аспекти співвідношення освіти і культури можна зробити висновок про те, що багатогранний, складний і тісний взаємозв'язок освіти і культури визнають і аргументовано обґрунтовують більшість вітчизняних і зарубіжних спеціалістів у сфері педагогіки.

Аналіз емпіричних і теоретичних уявлень, історично й генетично зумовлених взаємозв'язків освіти і культури дозволяє більш детально реконструювати їх системно-структурну ізоморфну організацію, визначати функціональну приналежність основних елементів, виявляти їх властивості, уточнювати характеристики. У результаті встановлюється, що *взаємозв'язок освіти і культури виявляється і реалізується передусім через особистість, яка є системно-цілісним зв'язковим елементом культурно-освітньої системи.*

У змісті освіти культура знаходить своє відображення у смислах, духовних цінностях (С.І. Гессен, О. Шпенглер), в досягненнях філософії, творах мистецтва; а цивілізаційні процеси – на рівні технологічного, господарського, соціально-політичного розвитку суспільства. Вибір такої мети передбачає визначення такого образу культури, на який потрібно орієнтуватися, проектуючи особистісно-орієнтоване виховання. О.Бондаревська

розглядає культуру як середовище, в якому відбувається становлення самобутнього образу людини, а також як середовище, в якому зростає і мужніє людина [3, 88]. Подібний підхід дозволяє розглядати культуру як вияви суб'єктивності. Людина стає справжнім творцем культури. Культурні смисли освіти і виховання розглядаються як її основні смисли.

Визначаючи основоположною метою сучасного виховання плекання людини свобода, гуманність, духовність, здатність до життєтворчості. Людина культури володіє високим рівнем самосвідомості, почуттям власної гідності, самоповаги, незалежністю суджень, уміннями здійснювати вільний вибір змісту своєї життєдіяльності, лійній поведінки, способів свого саморозвитку.

З цього приводу доречно зазначити, що М.Каганом дано наступне трактування поняття «художня культура особистості», а саме, що це: властивості суб'єкта; продукти художньої діяльності; робота суб'єкта зі створення і висвітлення художньої діяльності; інститут, що забезпечує таку діяльність [5, 123]. Під властивостями суб'єкта (індивіда) маються на увазі його художньо-музичні здібності. Продукти ж художньої діяльності є не що інше, як твори мистецтва (музичного, образотворчого, театрального та ін.). Тоді власне художньою діяльністю можна назвати творчість як таку, тобто процес збагнення й застосування специфічних знань, умінь і навичок по створенню творів мистецтва, а також мистецтвознавчі описи цих процесів (з метою подальшої передачі такої інформації на особистісному рівні). Інститути ж, що забезпечують таку діяльність - це різні навчальні, науково-дослідні й культурні заклади спеціального призначення (музичного, образотворчого, хореографічного, театрального, мистецтвознавчого й іншого профілів); загальноосвітні установи (школи, ліцеї, гімназії, коледжі); ВНЗ; культурно-просвітні заклади (музеї, концертні зали, бібліотеки, архіви, Будинки й Палаці культури та ін.); науково-дослідні установи різної відомчої підпорядкованості. До розробки поняття «музична культура особистості» звертався А.Сохор. Відповідно його концепції музикальна культури особистості складається з таких елементів: музичні цінності – створювані і збережені у суспільстві; всі види діяльності пов'язані зі створюванням, зберіганням і розповсюдженням цих цінностей; суб'єкти діяльності, які займаються цими видами діяльності; спеціальні установи, що забезпечують цю діяльність [8, 351].

Важливою елементом формування художньо-інформаційної культури студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів є компетентісна складова їх фахового навчання. На думку А.Козир, компетентісна складова професійної підготовки майбутніх учителів музики включає: широку ерудицію в галузі художньої культури, педагогіки, психології, мистецтвознавства, естетики; володіння практичними уміннями й навичками (педагогічними, хормейстерськими, інструментально-виконавськими, уміннями словесної інтерпретації музичних образів, тощо); сформованість особистісних якостей та здібностей, необхідних для успішного здійснення функцій учителя музичного мистецтва – педагогічних (толерантність, комунікативність, організаторсько-конструктивні здібності, зосередженість, тактовність, витримка, здатність до емпатії, ідентифікації); – музично-фахових (музичні якості та здібності, тощо) [6, 136].

У висновках доцільно зазначити, що засвоєння основ художньо-інформаційної культури дозволяє більш повно розкрити майбутнім учителя музичного мистецтва сутність художньо-творчої діяльності, активізує навчальний процес, сприяє швидкому освоєнню музично-навчального матеріалу. З цієї позиції інформаційна культура має особливе значення, оскільки передача сукупного соціального досвіду від одного покоління до наступного можлива лише завдяки її закріпленню у знаковий формі, тобто через соціально значиму інформацію, яка регулює діяльність, поведінку та спілкування людей. З такої точки зору інформаційну культуру (в широкому смислі) можна визначити як особливий соціальний механізм трансляції значущої інформації, тобто як спосіб діяльності, що спрямований на накопичення, збереження та передачу ідей, знань і матеріально-духовних цінностей.

Література

1. Гадамер Х.Т. Истина и метод. – М., 1988. – С. 34-45.

2. Гессен С.И. Основы педагогики: Введение в прикладную философию. – М.: Школа-пресс, 1995. – С. 99-125.
3. Бондаревская Е.В. Теория и практика личностно-ориентированного образования. – Ростов н/Д., 2000. – С. 78-89.
4. Джонсон Девід В. Соціальна психологія. Тренінг міжособистісного тренування. – К.: Академія, 2003. – 287 с.
5. Каган М.С. Музыка в мире искусства /М.С. Каган. – СПб.: Ut, 1996. – 232с.
6. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] /А.В.Козир. – К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2008. – 378 с.
7. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. 4-е изд. – М., 1981. – С. 111-129.
8. Сохор А. Воспитательная роль музыки. – Л.: Музгиз, 1962. - 64 с.
9. Mc Luhan Marshal. The Guttenburg Galaxy. Toronto: University of Toronto Press, 1962. – P. 78-124.

In the article features of formation of information culture of students of faculties of arts of pedagogical universities are considered. The significance of the concept of informology culture, the level of which provides for a significant modification of information flows, is correlated with the new directions of modern humanitarian science, including musical pedagogy with its didactic educational and educational technologies. The competence component of the information culture of students of the faculties of the arts of pedagogical universities is singled out. Generalized specific features of the formation of the information culture of future teachers of musical art. Assimilation of the foundations of artistic and information culture allows us to more fully reveal the essence of artistic and creative activity to the future teacher of musical art, activates the educational process, which facilitates the rapid development of musical and educational material. From this position, the information culture is of particular importance, since the transfer of cumulative social experience from one generation to the next is possible only through its consolidation in sign form, that is, through socially significant information that regulates the activities, behavior and communication of people. From this point of view, the information culture (in a broad sense) can be defined as a special social mechanism for translating meaningful information, that is, as a method of activity aimed at the accumulation, preservation and transfer of ideas, knowledge and material and spiritual values.

Keywords: *formation of information culture, future teachers of musical art, competence component, informational culture.*

УДК 378.78.03

Бі Цзінчен

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО НАВЧАННЯ

Стаття розкриває особливості формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до свідомого саморозвитку в процесі вокально-хорової роботи з учнями. В основу побудови експериментальної методики готовності майбутнього вчителя музики до саморозвитку у процесі вокально-хорової роботи покладено системний, рефлексивно-діяльнісний, творчий, особистісний підходи, що забезпечують цілісність і ефективність вказаного процесу. Розроблена методика формування готовності майбутніх учителів музики до саморозвитку має варіативний і корекційний характер. Передбачено гнучкість освітнього процесу, що відповідає потребам особистості. Важливою умовою формуванню готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку є створення передумов до постійної освіти протягом усього життя. Це передбачає різнобічний інтелектуальний і творчий розвиток студентів, формування у них гнучких якостей, здібностей до професійного саморозвитку.